

การสร้างอัตลักษณ์ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ

IDENTITY CONSTRUCTION AMONG TEENAGERS
ON FACEBOOK FAN PAGES

จุฑามาศ ทองแก้ว และจุรีรัตน์ บัวแก้ว

การสร้างอัตลักษณ์ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ

IDENTITY CONSTRUCTION AMONG TEENAGERS ON FACEBOOK FAN PAGES

จุฑามาศ ทองแก้ว

นักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จุรีรัตน์ บัวแก้ว

ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจในการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัยรุ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 คน

ผลการวิจัยพบว่า เฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นพื้นที่สำหรับติดตามข่าวสารของกลุ่มวัยรุ่นในรูปแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่ได้เข้ามามีบทบาทในการติดต่อสื่อสารของโลกไร้พรมแดนสำหรับการบริโภคข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่นำมาซึ่งกลุ่มวัยรุ่นสามารถสร้างอัตลักษณ์ของตนเองผ่านทางภาษาที่เข้าใจกันในกลุ่มวัยรุ่นหรือในกลุ่มผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจ นอกจากนี้ยังใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่สื่อสารกันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ เช่น รูปภาพหรือสติ๊กเกอร์เพื่อสื่อความหมายให้ผู้ใช้งานได้รับความหมายหรือเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็น สามารถแบ่งอัตลักษณ์ของวัยรุ่นได้เป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคล ซึ่งมี 3 ลักษณะ ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านบุคคล อัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นเพศ และอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึก ทั้งนี้การเข้ามาแสดงออกทางความคิดสะท้อนให้เห็นถึงการมีจิตสำนึกร่วมต่อข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคม จึงได้เกิดอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มวัยรุ่นที่สร้างขึ้นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ วัยรุ่น เฟซบุ๊กแฟนเพจ

Abstract

This research aims to explore the use of Facebook fan pages to communicate and construct identities among teenagers took the role in the communication of the borderless world for consuming news and information. The data of this qualitative research were collected from 15 people through in-depth interviews and non-participant observations, and presented using analytical description.

The research found that Facebook fan pages are spaces used by teenagers to follow news in the form of online networking where they create their identities through language understood among teenagers and Facebook users. Additionally, they use signs to create identities and communicate on Facebook fan pages. Pictures or stickers are used to communicate meanings and opinions among users on contents of the fan pages which reflect perceptions of users in news and happenings in society. Consequently, there are co-identities created by teenagers on Facebook fan pages.

Keywords: Identity, Teenagers, Facebook fan pages

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการให้ข้อมูลข่าวสารไปอย่างมาก จากการนำการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้เป็นช่องทางในชีวิตประจำวันมากขึ้น สืบเนื่องมาจากการพัฒนาทางเทคโนโลยี กล่าวได้ว่าการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ได้กลายมาเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีข่าวสาร เครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) เริ่มเป็นที่นิยมและแพร่หลายอย่างมากที่สหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ.1997 และยิ่งขยายวงกว้างมาถึงทุกวันนี้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นที่รู้จักกันดีในสังคมไทย ได้แก่ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ เป็นต้น ด้วยความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายในลักษณะของการสื่อสารสองทางนั่นเองทำให้เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก (จุฑามณี คายะนันท์, 2554) เว็บไซต์เฟซบุ๊ก (facebook) ถือว่าเป็นหนึ่งในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ในสังคมไทย มีคนไทยกว่า 35 ล้านคนที่เป็นสมาชิกของเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ซึ่งสูงขึ้น 38.62% จาก พ.ศ.2558 (Zocialinc, 2015) โดยยอดการเป็นสมาชิกในประเทศไทยมีสถิติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เฟซบุ๊กเป็นเว็บไซต์ที่มีจุดเด่นในเรื่องของการติดต่อสื่อสารและการที่สมาชิกสามารถแสดงตัวตนโดยการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับตนเองบนเฟซบุ๊กเพื่อให้บุคคลอื่นๆ ได้รับรู้โดยการเขียนข้อความ (wall) นอกจากนี้แล้วผู้ใช้งานคนอื่นยังสามารถแสดงความเห็นหรือโต้ตอบกับผู้ใช้งานอื่นๆ ได้ด้วยการเขียนแสดงความคิดเห็น (comment) ได้ข้อความนั้นได้ด้วย (สุพงษ์ มหัสประภัทร์, 2555) นอกจากลักษณะเด่นของเฟซบุ๊กดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น เฟซบุ๊กยังมีพื้นที่หนึ่งที่เรียกว่า เฟซบุ๊กแฟนเพจที่สามารถเปิดเป็นพื้นที่เพื่อการประชาสัมพันธ์ การขายบริการของสินค้าต่างๆ หรือแม้กระทั่งการเปิดเฟซบุ๊กแฟนเพจเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของสังคม และผู้ที่ติดตามยังสามารถเข้าไปแสดงความคิดเห็นกับเรื่องราวต่างๆ ที่เจ้าของแฟนเพจนำเสนอได้ โดยเฟซบุ๊กแฟนเพจที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารในประเทศไทยที่ได้รับความนิยมจากผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก ได้แก่ แฟนเพจอีเจ็บบเลิคว่วน แฟนเพจดราม่าแอดดิก และแฟนเพจซีเอสไอแอลเอ เนื่องจากทั้ง 3 แฟนเพจมีผู้ใช้งานติดตามเป็นจำนวนมากทั้งยังมีการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นประจำวันอย่างสม่ำเสมอและมีการนำเสนอในแบบของตนเอง

จากการเกิดขึ้นของเฟซบุ๊กแฟนเพจนี้ได้นำมาสู่การนำเสนอตัวตนผ่านพื้นที่ออนไลน์ ซึ่งทำให้ผู้ใช้งานมีเวทีสำหรับแสดงความคิดเห็น และความเป็นตัวตนบนไซเบอร์สเปซไม่ใช่ว่าพื้นที่อันไร้พรมแดนที่ถูกคั่นกับโลกแต่เป็นเวทีของการนำเสนออุดมการณ์ความคิดที่จัดไว้เป็นลำดับต่อเนื่อง ไซเบอร์สเปซจึงเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานปรับเปลี่ยนและสร้างตัวตนของตนเองตามที่ต้องการได้ ทั้งยังเป็นพื้นที่เพื่อการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารมาสู่การเป็นชุมชนเสมือนที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตผู้คน (อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์, 2554) การสื่อสารด้วยคอมพิวเตอร์ได้เปลี่ยนการดำเนินชีวิตของผู้คน ดังเช่น Michael Strangelove (1994) นักคิดด้านการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ได้เน้นถึงแง่มุมของอินเทอร์เน็ตว่าเป็นเทคโนโลยีที่เปิดกว้าง สามารถสร้างรูปแบบการสื่อสารชนิดใหม่ให้แก่มนุษย์ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานทั้งหลายเลือกหาข่าวสารที่พวกเขาต้องการ และด้วยธรรมชาติของอินเทอร์เน็ตที่มีความเป็นเสรีภาพและเท่าเทียมกันที่สามารถเชื่อมโยงโลกทั้งโลกได้ ด้วยการสื่อสารบนพื้นที่อินเทอร์เน็ตที่ไม่มีอาณาเขตแน่นอนสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างไม่จำกัดจึงเป็นที่มาในการบอกเล่าเรื่องราว (narrative) การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก รวมถึงการแบ่งปัน

เรื่องราวต่างๆ จึงปรากฏออกมาและเป็นที่นิยมในพื้นที่อินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดียจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง การดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ ด้วยคุณลักษณะที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนโต้ตอบข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และไร้พรมแดน (อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์, 2554)

จากการพัฒนาของระบบอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดพื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจที่เปิดโอกาสในการเข้าถึงส่งผลให้ผู้ใช้งานได้แสดง ศักยภาพและตัวตนของตนเองขึ้นมา โดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นวัยที่รับเอารูปแบบการบริโภคนิยมมาใช้เช่น การเลียนแบบดารา นักร้อง การใช้ภาษา เป็นต้น เข้ามาใช้อย่างรวดเร็วเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่งในชีวิต ทั้งทางด้านจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ประกอบกับวัยรุ่นมีลักษณะนิสัยชอบเลียนแบบเพื่อนฝูงอยากรู้อยากลอง (สุชา จันทร์อม, 2529) การกระทำเหล่านี้ล้วนเป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนให้สังคมรอบข้างได้เห็น วัยรุ่นอาจ สร้างความหมายใหม่ให้แก่พื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจหรือรับเอาความหมายที่มีการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ เพื่อแสดงถึงเด็กวัยรุ่น ยุคใหม่ที่ทันสมัย (วันเฉลิม สารไทย, 2544) วัยรุ่นในปัจจุบันเห็นได้ว่ามีพฤติกรรมที่แสดงออกหลากหลายด้าน รวมถึงพฤติกรรม ที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ความทันสมัยของวัยรุ่นในการใช้เครื่องมือสื่อสารไม่ว่าจะเป็น สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในชีวิตประจำวัน สิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากอุปกรณ์สื่อสารนี้ก็คือการเข้าไปใช้งานในเฟซบุ๊กแฟนเพจ เพื่อแสดงความคิดเห็นในกระดานข่าวที่ทางแฟนเพจได้นำเสนอผ่านการใช้ภาษา หรือสัญลักษณ์ต่างๆ ในการแสดงความคิดเห็น ได้ตอบกัน การใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจก็เป็นช่องทางหนึ่งที่วัยรุ่นในปัจจุบันได้ให้ความสนใจเข้าไปแสดงออกถึงความเป็นตัวตน ของตนเองภายในพื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจ โดยสื่อสารผ่านภาษา รูปสัญลักษณ์ต่างๆ สามารถอธิบายความเป็นตัวตนที่ต้องการ จะนำเสนอต่อผู้ใช้งานคนอื่นๆ พื้นที่ออนไลน์ได้ผ่านช่วงเวลาของการเป็นพื้นที่เพื่อการติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร มาสู่การเป็นชุมชนรูปแบบใหม่ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตของผู้คน นำมาซึ่งโครงสร้างของอัตลักษณ์ อันเกิดจากการจัดระบบของสังคมบนพื้นที่ออนไลน์ ที่มีอิทธิพลต่อผู้ใช้งานเป็นอย่างมาก เนื่องจากสังคมบนพื้นที่ออนไลน์ ผ่านสื่อเว็บไซต์นั้น เป็นการรวมกลุ่มกันทางความคิดผ่านการสื่อสารในลักษณะชุมชนเสมือนจริง ซึ่งทั้งตัวสื่อและผู้ใช้งาน มีข้อได้เปรียบและข้อจำกัดที่แตกต่างไปจากสื่อประเภทอื่น ดังนั้น ปัจเจกบุคคลจึงต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เมื่อเข้าไปเป็น สมาชิกของสังคมใหม่ (วรรณิ ศิริรัตน์รุ่งโรจน์, 2547) การสร้างอัตลักษณ์บนพื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจจึงเป็นลักษณะการแสดงตัวตน กลุ่ม รูปแบบใหม่ของวัยรุ่นที่เข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคม เฟซบุ๊กจึงเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่เป็นสื่อกลางในการเสพข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้น และมีผู้ใช้งานเข้ามาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันเป็น กิจวัตรประจำวัน ส่งผลให้เกิดการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนมุมมองหรือการปฏิบัติการทางความคิดระหว่างผู้ใช้งาน เฟซบุ๊กที่ได้เข้ามาเสพข่าวและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร คุณลักษณะที่ได้กล่าวมาทำให้พื้นที่ออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะ ที่คนปัจจุบันได้เข้ามาแสดงตัวตน เพื่อให้เห็นถึงอัตลักษณ์บางอย่างที่กลุ่มคนที่ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์แสดงออกมา บอกเล่าความคิด ความรู้สึก ออกมาผ่านทางตัวหนังสือ ภาษา โดยผ่านการแสดงออกบนพื้นที่สาธารณะ เฟซบุ๊กแฟนเพจ จึงเปรียบเสมือนเวทีสาธารณะที่เป็นพื้นที่ให้คนทุกกลุ่มได้เข้ามาแสดงความคิดเห็น ได้แย้งเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

การใช้ภาษาสัญลักษณ์ในการแสดงตัวตนดังกล่าวของวัยรุ่นยังทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในขณะที่เดียวกันสังคมอินเทอร์เน็ตก็เป็นสังคมที่มีส่วนทำให้พื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นเวทีสาธารณะ ถึงแม้ว่าการเข้าไปใช้อินเทอร์เน็ต ของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันจะเข้าไปเพื่อความบันเทิงที่ไม่มีสารประโยชน์มากนัก แต่อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นสถานที่หนึ่ง ที่จะช่วยให้วัยรุ่นได้แสดงออกถึงความเป็นตัวตนของเขาเองได้โดยไม่ต้องมีใครมาคอยควบคุม (วันเฉลิม สารไทย, 2544) เช่นเดียวกับเฟซบุ๊กแฟนเพจซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่กลุ่มวัยรุ่นได้เข้ามาแสดงตัวตนเพื่อให้คนในสังคม ได้รับรู้ ทั้งยังเป็นพื้นที่เปิดที่คนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาข่าวสารที่ทางแฟนเพจนำเสนอ โดยเฟซบุ๊กแฟนเพจที่นำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งได้รับความนิยมจากผู้ใช้งานเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ได้แก่ แฟนเพจอึ๊ยยยบเลียบด่วน แฟนเพจดราม่าแอดดิก และแฟนเพจซีเอสไอแอลเอ ทั้งสามแฟนเพจเป็นที่ให้ความสนใจ ของกลุ่มวัยรุ่นในสังคม จากปรากฏการณ์ข้างต้นส่งผลให้ผู้วิจัยเกิดข้อคำถามว่า เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันมีการ พัฒนาก้าวหน้าเป็นไปอย่างมาก การสื่อสารอีกทั้งการต้องการแสดงตัวตนของมนุษย์หลากหลายมากขึ้นและการใช้งาน อินเทอร์เน็ตของกลุ่มวัยรุ่นปัจจุบันเนื่องจากเป็นวัยที่มีเวลาว่างมากที่สุด เมื่อเกิดพื้นที่ออนไลน์ที่เรียกว่าเฟซบุ๊กแฟนเพจขึ้น ผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ติดตามแฟนเพจมีการแสดงออกทางความคิด มุมมอง หรือการแสดงความคิดเห็น

แลกเปลี่ยนความคิดที่บ่งบอกถึงการแสดงอัตลักษณ์ได้อย่างไรบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ และการเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารนี้สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของวัยรุ่นได้อย่างไร ทั้งสามารถอธิบายข้อดีของการใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจของกลุ่มวัยรุ่นได้อย่างไร ผ่านการเข้ามาสื่อสารแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจหรือพื้นที่ไซเบอร์สเปซจากการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างในปัจจุบัน

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การสร้างอัตลักษณ์ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาพื้นที่ออนไลน์ คือ เว็บไซต์เฟซบุ๊กดอทคอม ได้แก่ แฟนเพจอีเจ็บบลิบด่วนดราม่าแอตติค และแฟนเพจซีเอสไอแอลเอ เนื่องจากทั้ง 3 แฟนเพจนี้มีการนำเสนอข่าวสารในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งทางด้านการเมือง วัฒนธรรม สุขภาพ กีฬา และสังคม มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอและมีเอกลักษณ์ในการนำเสนอในรูปแบบฉบับของตนเอง ส่งผลให้เป็นแฟนเพจคอมมิวนิตีที่มีผู้ใช้งานเป็นกลุ่มวัยรุ่นจำนวนมาก และเป็นผู้ที่เข้ามาแสดงความคิดเห็นในกระดานข่าวสารเป็นประจำสม่ำเสมอ กลายเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานเข้ามาติดตามเป็นอันดับต้นๆ ทั้งให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจในการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัยรุ่น ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้โดยการสำรวจจากการเข้าไปใช้งานแฟนเพจที่ได้กำหนด และทำการสังเกตจากการโพสต์ (post) ข้อมูลข่าวสารของเจ้าของแฟนเพจในเรื่องราวต่างๆ และดูการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้งานที่ติดตามแฟนเพจ (fanpage) ที่เข้ามาใช้งานเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 1 เดือน ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นนั้นได้รับความนิยมนจากผู้ใช้งานด้วยกัน ดูจากการกดถูกใจ (like) ของการแสดงความคิดเห็นนั้นในข่าวสารที่ทางแฟนเพจได้นำเสนอ ประกอบด้วย ผู้ที่ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจจำนวน 15 คน ได้แก่ แฟนเพจอีเจ็บบลิบด่วนดราม่าแอตติคจำนวน 5 คน และแฟนเพจซีเอสไอแอลเอจำนวน 5 คน จากผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจหนึ่งปีขึ้นไป โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการซักถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายโดยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิธีการนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจซึ่งได้สัมภาษณ์เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจในการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัยรุ่น อีกทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อดูพฤติกรรม การเข้ามาใช้งานและแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจว่ากลุ่มวัยรุ่นมีการเข้ามาใช้งานในเวลาใดมากที่สุด และหัวข้อข่าวใดที่กลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบันให้ความสนใจ แล้วนำข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของการวิจัย และข้อมูลจากภาคสนามมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษาและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ และแนวคิดพื้นที่สาธารณะเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์หาข้อสรุป ถอดรหัส ตีความ แล้วนำมาเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัย โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ การศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นในครั้งนี้พยายามวิเคราะห์การสร้างตัวตนของวัยรุ่นว่ามีการมองเห็นตนเอง นิยามความเป็นตัวตนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในการแสดงออกทางความคิดผ่านพื้นที่ออนไลน์ การแสดงออกหรือการสื่อสารกันเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ Foucault เสนอว่า บทบาทสำคัญที่ครอบคลุมกิจกรรมทุกประเภทของมนุษย์คือการสื่อสาร ทั้งรูปถ้อยคำ คำพูด การเขียน อาจมาในรูปของการปฏิบัติ พฤติกรรม อากัปกริยาต่างๆ Foucault ชี้ว่า มนุษย์อยู่กันเป็นสังคมได้ด้วยการสื่อสาร มนุษย์สามารถสำนึกรับรู้ตัวตนเป็นมนุษย์อยู่ได้ เพราะมนุษย์รู้จักใช้ภาษาสื่อความกันซึ่งถือเป็นคุณลักษณะที่ยิ่งใหญ่ของความเป็นมนุษย์ Foucault (1976, อ้างถึงใน ธงชัย วินิจจะกูล, 2534) นอกจากนั้นแล้ว Foucault สรุป เรื่อง “พื้นที่” ไว้ว่า พื้นที่คือรากฐานการทำงานของอำนาจทุกชนิด และไม่สามารถแยกออกจากความรู้ และความจริง เนื่องจากพื้นที่ที่ความรู้สามารถถูกวิเคราะห์ในเชิงพื้นที่ การสร้างความหมาย การแทนที่ การสวมรอย จะสามารถเห็นถึงกระบวนการที่ทำให้ความรู้กลายเป็นความจริง ดังการศึกษาถึงพื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจเนื่องจากการเป็นพื้นที่ของชุดความรู้ชุดหนึ่งทางสังคม ซึ่งคนในสังคมให้ความสนใจในการสร้างความจริง การรับรู้ เพื่อสะท้อนมิติทางสังคม อันนำไปสู่การแสดงตัวตน

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ ผู้วิจัยจำแนกผลการศึกษาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

อัตลักษณ์ของกลุ่มวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ

กลุ่มต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดก็ตามจะมีการกำหนดสัญลักษณ์เพื่อความเข้าใจในการสื่อสารกันภายในกลุ่ม ผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจก็เช่นเดียวกันเนื่องจากเป็นผู้คลุกคลีอยู่กับการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตย่อมต้องคุ้นเคยกับสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นใหม่จากการดัดแปลงคำพูดต่างๆ เพื่อใช้บ่งบอกอารมณ์ความรู้สึก และความหมายของผู้ที่เข้ามาแสดงความคิดเห็น เช่น สัญลักษณ์ประเภทภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่พบมากในการแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจซึ่งผู้ที่เข้ามาใช้งานเป็นประจำจะสามารถเข้าใจความหมายได้ทันที ได้แก่ คำว่า เท หมายถึง การผิพนัดหรือการถูกทิ้ง คำว่า นก หมายถึง การอดได้ในสิ่งๆ นั้น คำว่า ลำไย หมายถึง การรำคาญ คำว่า กล้วย หมายถึง สบายๆ ง่ายๆ เป็นต้น (ขวัญ, สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม 2559)

ลักษณะการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่ทราบกันดีว่าภาษาที่ใช้กันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นคำเฉพาะที่ใช้กันในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งกลุ่มวัยรุ่นหรือผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจจะสามารถเข้าใจกันดีว่า คำๆ นี้มีความหมายว่าอย่างไรซึ่งลักษณะของภาษานั้นอาจมีสัญลักษณ์ของภาษาที่กลุ่มวัยรุ่นสามารถรู้และเข้าใจได้เป็นอย่างดีดังที่กล่าวมาข้างต้น อัตลักษณ์ของกลุ่มวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจเกิดจากการเข้ามาแสดงตัวตนหรือการแสดงออกทางความคิด การแสดงความคิดเห็นเหล่านี้เกิดจากการที่ผู้ใช้งานแต่ละคนแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดของตนผ่านทางเฟซบุ๊กแฟนเพจ กลุ่มวัยรุ่นที่สื่อสารกันผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจส่วนใหญ่เกิดจากความสนใจในข่าวสาร เช่น ข่าวเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพและข่าวสารทั่วไปที่เกิดขึ้นประจำวัน จากการติดตามข่าวสารเป็นเวลานานจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต จากการสัมภาษณ์ของผู้ใช้งานกล่าวว่า ในตอนแรกที่เข้ามาติดตามเพราะชอบการนำเสนอข่าวสารของทางแฟนเพจจากการเป็นตัวของตัวเองในการนำเสนอข่าว และผู้ใช้งานคนอื่นๆ จะเข้ามาแสดงความคิดเห็นโดยใช้ภาษาที่ไม่ค่อยสุภาพและมีภาษาเฉพาะที่คนเข้ามาใหม่ๆ จะไม่รู้จัก และเมื่อเข้ามาติดตามนานๆ เข้ารู้ตัวอีกทีเราก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของแฟนเพจไปแล้ว (แพม (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 13 มกราคม 2559) หรือผู้ใช้งานบางคนจะเข้ามาเนื่องจากคำบอกเล่าของคนรอบข้างจึงนำมาสู่การติดตามในปัจจุบันและด้วยการที่อยากแสดงตัวตนในโลกออนไลน์จึงได้เข้าไปแสดงความคิดเห็นใช้ภาษาที่เข้าใจกันในหมู่มิตรติดตาม (นิว (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 19 มกราคม 2559)

การที่ผู้ใช้งานเกิดความเคยชินจนกลายเป็นว่าการใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตเป็นพื้นที่ที่ใช้แสดงตัวตน ความคิดเห็น ผู้ใช้งานที่ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจก็เริ่มสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมา อัตลักษณ์ของกลุ่มวัยรุ่นที่สร้างขึ้นมักเกิดจากการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิต โดยการแสดงความคิดเห็นผ่านพื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจคือการใช้ภาษา สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นวัยรุ่นจากคำบอกเล่า การที่จะบ่งบอกถึงความเป็นวัยรุ่นในเฟซบุ๊กแฟนเพจได้นั้นส่วนหนึ่งคือภาษาเนื่องจากผู้ใช้งานที่เป็นวัยรุ่นจะรับรู้ถึงภาษาที่ใช้กัน เพราะภาษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หรืออาจเป็นภาษาวิบัติ การใช้ไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง คำพวนที่ผู้ใช้งานสามารถเข้าใจกัน (เตีร์ก (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 27 มกราคม 2559) หรือผู้ใช้งานที่เข้ามาใช้งานเป็นเวลานานๆ ก็สามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่ายเหมือนกัน (กัส (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 25 มกราคม 2559) จากข้อมูลพบว่า การใช้คำภาษาวัยรุ่น สติกเกอร์ หรือรูปภาพต่างๆ มาสร้างเป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงออกบ่งบอกถึงอารมณ์ ความรู้สึกโดยเป็นรูปแบบหนึ่งที่กลุ่มวัยรุ่นนิยมใช้มากที่สุด เพื่อให้ได้บรรทัดในการสื่อสารแสดงความคิดเห็น หรือแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการสื่อสารผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจของกลุ่มวัยรุ่น พบว่ากลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่ได้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ในการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน สังเกตได้จากการใช้ภาษาของกลุ่มวัยรุ่นที่ได้เข้ามาแสดงออกทางความคิดในเรื่องราวข่าวสารต่างๆ ที่ไม่สามารถใช้บางคำได้ในชีวิตจริง อาทิเช่น คำหยาบเวลาย่อยในสถานที่เฉพาะที่ไม่สามารถพูดคำหยาบได้ และได้เข้ามาแสดงออกในชุมชนเสมือนที่ไม่มีใครรู้จัก และเป็นการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มวัยรุ่น

ในการสื่อสารกันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาลักษณะเฉพาะที่เรียกว่า “อัตลักษณ์” ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจจากการเข้ามาแสดงออกทางความคิดทางสังคมในประเด็นต่างๆ ผ่านการใช้ภาษา ตัวหนังสือ ตลอดจนสัญลักษณ์ต่างๆ อาจสรุปได้ว่าสิ่งที่ถือเป็น “อัตลักษณ์” ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ สามารถจำแนกได้เป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคลดังนี้

อัตลักษณ์ส่วนบุคคลของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ

อัตลักษณ์ส่วนบุคคล ในการศึกษาอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่เข้ามาบริโภคข่าวสารบนเฟซบุ๊กแฟนเพจนั้นจะให้ความสำคัญในอัตลักษณ์ทางด้านนี้ เพราะถือเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่นที่เข้ามาใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจในลักษณะที่มีความเป็นรูปธรรม สังเกตได้โดยผ่านรูปโปรไฟล์ (profile) หน้าแรกของเฟซบุ๊กที่วัยรุ่นส่วนใหญ่จะใช้รูปตัวเอง และการตั้งชื่อเฟซบุ๊กที่ถึงแม้บางผู้ใช้งานจะไม่ได้ตั้งชื่อตามชื่อจริงนามสกุลจริงแต่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นกลุ่มวัยรุ่น การตั้งชื่อนี้อาจใช้ชื่อจริงของตนเอง หรืออาจใช้ชื่อที่เรียกกันในกลุ่มเพื่อน บางผู้ใช้งานอาจใช้เป็นชื่อบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น ดารา นักกีฬา หรือชื่อภาพยนตร์ที่ตนชื่นชอบ เป็นต้น การตั้งชื่อในลักษณะนี้อาจบ่งบอกได้ว่าผู้ใช้นั้นชื่นชอบบุคคลใด และชื่นชอบสิ่งใดเป็นพิเศษ กล่าวได้ว่าเป็นการบ่งบอกถึงตัวตนของผู้ใช้งานอีกทางหนึ่ง โดยสังเกตได้จากลักษณะการตั้งชื่อโปรไฟล์ของเฟซบุ๊ก

จากการสัมภาษณ์ของผู้ใช้งานสามารถยืนยันและบ่งบอกได้ว่าผู้ใช้งานที่ตั้งชื่อประเภทนี้จะเป็นกลุ่มวัยรุ่น โดยเหตุผลในการตั้งชื่อลักษณะนี้ของวัยรุ่นพบว่า ผู้ใช้งานมีความคิดว่าการตั้งชื่อแบบนี้มีความแปลก มีความเท่ และทำให้รู้สึกตัวเองมีความโดดเด่นในกลุ่มผู้ใช้งาน บางครั้งก็เป็นการดึงดูดความสนใจให้คนเข้ามาถามว่าชื่อนี้มีความหมายว่าอย่างไร โดยผู้ใช้งานบางคนมีความชื่นชอบในตัวบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก นำมาสู่การตั้งชื่อที่ยังยึดแบบอย่างของบุคคลเหล่านั้นมาเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต รวมถึงการใช้ชื่อของกลุ่มเพื่อนที่ใช้เรียกเพื่อให้เป็นที่จดจำแก่ผู้ใช้งานคนอื่นๆ (คริส (นามสมมติ) สัมภาษณ์วันที่ 18 พฤษภาคม 2559)

อัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงลักษณะทางเพศเป็นการแสดงออกซึ่งบทบาทความเป็นตัวตนทางเพศของผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจว่าตนเองเป็นเพศใด และการแสดงออกทางอัตลักษณ์ทางเพศเป็นสิ่งที่ปรากฏได้ชัดแจ้งผ่านทางโปรไฟล์ (profile) ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ทางเพศที่สามารถมองเห็นได้จากการสังเกตที่สามารถเห็นเป็นรูปธรรม นอกจากนั้นการเข้ามาแสดงความคิดเห็นในหัวข้อข่าว และความสนใจในข่าวต่างๆ สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของผู้ใช้งานได้

ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นเพศชายบนเฟซบุ๊กแฟนเพจมีการใช้สรรพนามที่บ่งบอกถึงความเป็นเพศชาย เช่น ผม และมีการลงท้ายด้วย ครับ หรือการเข้ามาแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนมุมมอง ในหัวข้อข่าวที่เกี่ยวข้องกับกีฬา อาทิเช่น กีฬาฟุตบอล (football) ที่มีจำนวนผู้ใช้งานที่เป็นเพศชายเข้ามาแสดงออกทางความคิดเป็นจำนวนมากกว่าผู้ใช้งานที่เป็นเพศหญิง และมีรูปแบบการใช้ภาษาที่มีความแข็งแกร่งต่าง การแสดงออกถึงการใช้พลัง ที่แสดงออกในลักษณะสุภาพบุรุษ เพื่อแสดงความเป็นเพศชาย และในเพศหญิงการใช้ภาษามีการใช้สรรพนามแทนตนที่บ่งบอกความเป็นเพศหญิง เช่นหนู ฉัน และใช้คำลงท้ายว่า ค่ะ โดยการเข้ามาแสดงความคิดเห็นหรือมีความสนใจในหัวข้อข่าวที่เกี่ยวข้องกับวงการบันเทิงเรื่องดาราส่วนใหญ่แล้วนั้นผู้ใช้งานที่เป็นเพศหญิง เนื่องจากลักษณะนิสัยของผู้หญิง มีความจุกจิก อยากรู้ อยากเห็นสนใจในเรื่องดารา ดังคำสัมภาษณ์

“...หนูเข้ามาบ่อยนะแต่เวลามีข่าวเกี่ยวกับสังคมหรือข่าวดาราเนี่ยจะชอบเข้ามาสิงอยู่เป็นวันๆ เลยพี่คือคนอื่นๆ เข้ามาแบบคอมเมนต์กันเร็วๆ เหมือนเข้ามาพูดคุยกับเพื่อนคนอื่นๆ ยิ่งถ้าเป็นคนที่ชอบเรื่องแบบนี้เหมือนกันก็ยิ่งคุยกันสนุก ถ้าเป็นผู้หญิงแล้วอายุเท่ากันแล้วคุยยาวเลยคะ...”

(เนิน (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 25 พฤษภาคม 2559)

“...ผมชอบเข้ามาเวลามีข่าวเกี่ยวกับฟุตบอลนะเข้ามาตลอดเลยคือแอดมินเขาใช้ภาษาที่วัยรุ่นเข้าใจได้ไม่เบื่อเหมือนตามอ่านข่าวจากในเพจข่าวอื่นๆ นะ ก็เข้ามาแสดงความคิดเห็นกับคนอื่นๆ เวลาบอลแข่งแล้วพี่เค้าเขามารายงานผลการแข่งขันไรแบบนี้...”

(อาร์ม (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤษภาคม 2559)

สะท้อนให้เห็นว่า หัวข้อข่าวในมิติด้านต่างๆ สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจได้อย่างดี รวมถึงการใช้ภาษาในการเข้ามาแสดงความคิดเห็น สามารถบ่งบอกถึงความเป็นเพศหญิงและเพศชายได้ นอกจากนี้ เพศชายและเพศหญิงที่เห็นได้ชัดเจนนั้นการแสดงออกของเพศที่สามบนเฟซบุ๊กแฟนเพจก็แสดงออกได้อย่างชัดเจนในสังคมปัจจุบัน

อัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงด้านอารมณ์ความรู้สึก เป็นลักษณะที่สามารถแสดงออกถึงเอกลักษณ์อันจะนำไปสู่การแสดงออกด้านพฤติกรรม จากการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนมุมมองของผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจ จากการศึกษาพบว่า ผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจมักมีการสร้างอัตลักษณ์ด้านบุคลิกภาพผ่านการใช้ภาษามีการเปรียบเทียบเรื่องราวต่างๆ ให้เห็นภาพของการสื่อสารความรู้สึกผ่านตัวอักษร รวมไปถึงการใช้ภาษาของกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นการใส่อารมณ์ความรู้สึกเข้าไปในประโยคที่แสดงความคิดเห็นผ่านการใช้คำต่างๆ ด้วยการสร้างคำใหม่ หรือการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ บุคลิกภาพที่พบเป็นการแสดงออกผ่านทางอารมณ์ ความสนใจต่างๆ ข่าวสารที่เป็นแรงจูงใจนำมาสู่ลักษณะการแสดงออก อัตลักษณ์ด้านบุคลิกภาพคือ สิ่งที่แสดงเอกลักษณ์หรือพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างจากคนอื่นว่าตนเองแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร หรือบางผู้ใช้งานให้ความหมายว่าเป็นลักษณะต่างๆ ซึ่งกำหนดพฤติกรรมความสนใจของแต่ละผู้ใช้งาน เช่น การเข้ามาแสดงความคิดเห็น ทศนคติ ลักษณะการใช้ภาษา โดยอัตลักษณ์ด้านบุคลิกภาพบนเฟซบุ๊กแฟนเพจสามารถแยกได้ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...หนูจะมีความรู้สึกว้าวมันทำไมสังคมมันถึงเป็นแบบนี้ คนเราถึงฐานะจะไม่เท่าเทียมกัน แต่ก็มีความเป็นคนเหมือนกันนะ หนูแบบรู้สึกแย่นะเวลาที่มีข่าวอะไรแบบนี้...”

(ณดา (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 20 มิถุนายน 2559)

“...ผมเป็นคนเฮฮาตลกๆ อยู่แล้วเวลาอยู่กับเพื่อนก็จะเล่นมุกตลกกัน แล้วเวลาเข้ามาคอมเมนต์ในข่าวต่างๆ ผมจะเล่นมุกไปด้วยทำให้คนอื่น ๆ เข้ามาเล่นกับผมด้วยมันสนุกดี...”

(อัน (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 15 มิถุนายน 2559)

จากผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ทางบุคลิกภาพบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ ได้แก่ บุคลิกภาพตลก สนุกสนานร่าเริง เป็นการนำเสนอตัวตนในการเข้ามาแสดงความคิดเห็นโดยใช้ภาษาที่ตนเองใช้ในชีวิตประจำวัน มีการนำมุกตลกเพื่อสร้างความบันเทิงให้ผู้ใช้งานคนอื่นๆ ที่เข้ามาบริโภคข่าวสาร บุคลิกภาพอ่อนไหว อันเนื่องมาจากการตัดพ้อต่อเรื่องราวข่าวสารทางสังคมที่เกิดขึ้น เพราะในเฟซบุ๊กแฟนเพจนี้เป็นพื้นที่ที่ผู้ใช้งานทุกคนสามารถแสดงความรู้สึกต่างๆ ออกมาได้ โดยมีลักษณะของการเข้ามาบรรยายถึงอารมณ์ความรู้สึกต่อเนื้อหาของข่าวสารในความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รวมถึงบุคลิกภาพการก้าวร้าว ซึ่งมีลักษณะการใช้คำพูดหยาบคายของการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนเองร่วมอยู่ด้วย และจากข้อมูลภาคสนามข้างต้น ทำให้พบว่าพื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นพื้นที่หนึ่งที่คนในสังคมใช้เวลาครั้งหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน เกิดการเข้ามาบริโภคข่าวสารนำมาสู่การแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ส่งผลให้ผู้ใช้งานบางคนเกิดการรู้เท่าทันปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้น

การอภิปรายผล

เฟซบุ๊กแฟนเพจกล่าวได้ว่าเป็นเวทีสาธารณะรูปแบบหนึ่งที่คนปัจจุบัน เข้ามาใช้บริการและการบริโภคข่าวสารจากการศึกษาแฟนเพจทั้ง 3 แฟนเพจ ได้แก่ แฟนเพจอ๊ี้เจ๊ียบเลียบดวน แฟนเพจดราม่าแอดดิก และแฟนเพจซีเอสไอแอลเอที่มีการนำเสนอข่าวในมิติข่าวในหลากหลายด้านมีวัยรุ่นเข้ามาติดตามบริโภคข่าวสารและเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของข่าวสารในมุมมอง ความคิด ความรู้สึกของตนเอง เหล่านี้เป็นการเข้ามาแสดงให้เห็นถึงการแสดงตัวตนเพื่อให้เป็นที่รู้จัก

ต่อผู้ใช้งานคนอื่นๆ เป็นลักษณะที่บ่งบอกถึงการสร้างอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่เข้ามาในพื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า อัตลักษณ์ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นอัตลักษณ์ร่วมที่กลุ่มวัยรุ่นให้การนิยามและให้ความหมายนั้น คือการใช้ภาษาตัวหนังสือจากการเข้ามาแสดงความคิดเห็น เนื่องจากภาษาที่กลุ่มวัยรุ่นใช้กันนั้นเป็นคำที่มีความหมายที่เข้าใจกันในกลุ่มวัยรุ่น เกิดจากการคิดคำขึ้นมาใหม่และการให้ความหมายใหม่ของคำต่างๆ ขึ้นมาโดยอาศัยสัญญาณในการแปลความหมาย รวมทั้งการดัดแปลงคำพูด การใช้รูปภาพต่างๆ ในการแสดงอารมณ์ความรู้สึกในการแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ ดังที่กาญจนา แก้วเทพ 2542 ได้อธิบาย คำว่าสัญญาณ หมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากความหมายแทนของจริงในตัวบทหรือบริบทหนึ่งๆ ซึ่งในบริบทหนึ่งๆ ของสังคมอาจให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไป สิ่งที่น่ามาใช้เป็นสัญญาณนั้นอาจจะเป็นวัตถุสิ่งของแต่สัญญาณที่เรารู้จักมากที่สุดก็คือภาษา ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างสัญญาณต่างๆ ของกลุ่มวัยรุ่นที่เข้ามาสื่อสารในเฟซบุ๊กแฟนเพจได้สร้างสัญญาณที่เข้าใจกันในกลุ่มของผู้ติดตามหรือกลุ่มวัยรุ่นที่ต้องใช้การตีความหรือการถอดรหัส ซึ่งผู้ใช้งานคนอื่นๆ จะสามารถตีความได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการใช้ภาษาและแสดงความคิดเห็นในข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้น

อัตลักษณ์ของกลุ่มวัยรุ่นผ่านการสื่อสารบนเฟซบุ๊กแฟนเพจจะอยู่ในลักษณะของการใช้ภาษาในการเข้ามาแสดงออกทางความคิด มุมมอง การแสดงอารมณ์ความรู้สึก และอัตลักษณ์ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจสามารถแยกออกใน 3 ลักษณะ คือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคลสามารถอธิบายได้จากการตั้งชื่อของเฟซบุ๊ก เนื่องจากกลุ่มวัยรุ่นมีการตั้งชื่อโดยใช้ชื่อจากบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือสิ่งที่วัยรุ่นสนใจ เช่น ชื่อดารานักกีฬา ชื่อภาพยนตร์ที่ตนเองชื่นชอบ ซึ่งผู้ใช้งานให้เหตุผลว่ามีความแปลกสามารถทำให้ตนเองมีความรู้สึกโดดเด่นจากผู้ใช้งานคนอื่นๆ ในส่วนของอัตลักษณ์ทางเพศที่สามารถบ่งบอกถึง ความเป็นเพศหญิงและเพศชายจากการเข้ามาแสดงความคิดเห็นในมิติของข่าวสารด้านต่างๆ และมีรูปแบบการใช้ภาษาที่บอกได้ถึง ความเป็นเพศชายจะใช้ภาษาที่ให้ความรู้สึกแข็งกระด้าง ใช้พลังในการแสดงความคิดเห็นทางด้านข่าวสารเกี่ยวกับกีฬา และเพศหญิงให้ความสนใจในข่าวสารเกี่ยวกับวงการบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ และอัตลักษณ์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นลักษณะที่จะสามารถแสดงออกถึงเอกลักษณ์ อันนำไปสู่การแสดงออกด้านพฤติกรรม ของการใช้ภาษาในการอธิบายความรู้สึกนึกคิดของผู้ใช้งานสอดคล้องกับ Foucault เสนอว่า การแสดงออกหรือการสื่อสารกันเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยมีบทบาทสำคัญและครอบคลุมกิจกรรมทุกประเภทของมนุษย์ การสื่อสารกันทั้งรูปแบบถ้อยคำ การเขียน อาจมาในรูปการปฏิบัติ พฤติกรรม ดังที่ Woodward (1997) (อ้างถึงใน อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546) อธิบายว่า อัตลักษณ์เป็นปริณทิตที่เชื่อมปัจเจกกับโครงสร้างเข้าด้วยกัน ในด้านหนึ่งอัตลักษณ์คือความเป็นปัจเจกที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม (Social aspect) ซึ่งเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic aspect) ส่วนในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์เกี่ยวข้องกับมิติภายในของความเป็นตัวตน เช่นเดียวกับอัตลักษณ์ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจที่เข้ามาแสดงความคิดเห็น จากความรู้สึกนึกคิดของตนเองที่มีต่อข่าวสารนั้นแล้วแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ภาษาที่แสดงออกถึงความรู้สึกของตนเองร่วมอยู่ด้วย อันนำมาสู่การสร้างความสัมพันธ์ต่อผู้ใช้งานคนอื่นๆ และแลกเปลี่ยนมุมมองข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคม สอดคล้องกับ อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2543) อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างของสังคม ซึ่งแยกไม่ออกระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม เนื่องจากมีความทับซ้อนกันอยู่ โดยสังคมเป็นสิ่งที่หล่อหลอมความเป็นตัวตนขณะเดียวกันตัวตนก็หลอมรวมกันเป็นสังคม กระบวนการที่เกิดขึ้นนี้ได้คำนึงถึงจุดเน้นที่แตกต่าง ความหลากหลายของการสร้างอัตลักษณ์กับการตั้งคำถามว่าอัตลักษณ์เหล่านี้ได้เชื่อมโยงกับสังคมได้อย่างไร และเรามีส่วนร่วมในการก่อตัวของอัตลักษณ์ของตัวเองไปด้วยเช่นกัน พื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจจึงเป็นพื้นที่ที่สามารถอธิบายอัตลักษณ์ของวัยรุ่น ที่ปรากฏอยู่บนพื้นที่ได้จากการนำเสนอประเด็นข่าวด้านต่างๆ ของสังคมที่เกิดขึ้นถึงความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศ ที่สามารถอธิบายได้ถึงความเป็นเพศหญิงและเพศชายของวัยรุ่นบนพื้นที่เฟซบุ๊กแฟนเพจได้ ทั้งอัตลักษณ์ด้านบุคลิกภาพที่แสดงออกถึง อารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อประเด็นข่าวสารที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ของสังคม อันนำมาสู่การสร้างอัตลักษณ์ของวัยรุ่นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจได้อย่างเช่นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

เฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นพื้นที่สาธารณะที่ใครๆ ก็สามารถเข้ามาอ่านได้ ดังนั้นจึงไม่มีใครรู้ได้เลยว่าผู้ที่เข้ามาอ่านเป็นใคร หรือมีความอดทนมากน้อยเพียงใดต่อคำพูด รูปภาพ และภาษาอันหลากหลายของผู้ติดตาม ซึ่งต้องยอมรับว่าภาษา และรูปภาพบางส่วนที่เกิดขึ้นในเฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อเยาวชน ดังนั้นผู้ใช้งานควรมีสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นแบบอย่างให้ผู้ใช้งานคนอื่นๆ และเยาวชนรุ่นหลังต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อหาค่าความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจว่ามีความพึงพอใจในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือการเปิดพื้นที่สาธารณะมากน้อยเพียงใด รวมถึงควรศึกษาปัจจัยในการเข้ามาติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจอย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. 2547. **สื่อสารมวลชน “การศึกษาสื่อมวลชนเพื่อทฤษฎีวิพากษ์”**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑามณี คายะนันท์. 2544. **พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กดอทคอม**. โครงการวารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย วินิจจะกุล. 2534. **วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศ์วิทยา (Genealogy)**. กรุงเทพฯ: รายงานโครงการวิจัยเสริมหลักสูตร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัทมาธิ์ ไร่รัมย์. 2547. **คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ ศิริรัตน์รุ่งเรือง. 2547. **ตัวตนและการนำเสนอตัวตนของผู้หญิงในเว็บไซต์หาคู่**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- วันเฉลิม สารไชย. 2544. **การแสดงออกถึงความเป็นตัวตนโดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นในเขตเมืองเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชา จันท์เอม. 2529. **จิตวิทยาวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพงษ์ มั่นสประกัลภ์. 2555. **การใช้เฟซบุ๊กในการสื่อสารการตลาดของบริษัทประกันภัยที่มีผลต่อความพึงพอใจแฟนเพจประกันภัยในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์. 2554. **การสื่อสารเรื่องผู้หญิงบนพื้นที่สาธารณะผ่านโลกโซเชียลสเปซ**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรดุขุภักดิ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- โอห์ม สุขศรี. 2549. **การสื่อสารผ่านเว็บไซต์กับการสร้างอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของกลุ่มแฟนคลับฟุตบอลต่างประเทศกรณีศึกษา: เรดอาร์มีแฟนคลับ**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Berger, P & Luckmann, T. 1967. **The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge**. New York: Anchor Book. 173
- Jenkins, R. 1996. **Social Identity**. London and New York: Routledge. 3-4
- Strangelove, M. 1994. **The internet as catalyst for a paradigm shift**. Computer-Mediated Cpmmunication Magazine, 8.

บุคลากรกรม

คริส (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 18 พฤษภาคม 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์เว็บไซต์เฟซบุ๊ก
นีน (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 25 พฤษภาคม 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก
อาร์ม (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤษภาคม 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก
ขวัญ (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 13 มกราคม 2559, ที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
แพม (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 13 มกราคม 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก
นิว (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 19 มกราคม 2559, ที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
กัส (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 25 มกราคม 2559, ที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
เติร์ก (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 27 มกราคม 2559, ที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
จานีน (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 18 เมษายน 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก
มาร์ค (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 20 เมษายน 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก
แอปเปิล (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก
ขนม (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก
อัม (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 28 เมษายน 2559, ณ หอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร
อ้น (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 15 มิถุนายน 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก
ณดา (นามสมมติ), สัมภาษณ์วันที่ 20 มิถุนายน 2559, ที่ช่องทางสนทนาออนไลน์บนเว็บไซต์เฟซบุ๊ก